

Streszczenie

Autor: Tereza Huspeková CHR

Tytuł pracy: Teologia w kontekście antropologii religii. Dialog z myślą Bensona Salera

Typ pracy: rozprawa doktorska

Promotor: dr hab. Damian Wąsek, prof. UPJPII

Miejsce i rok: Kraków 2022

Liczba stron: 282

Tematem tej dysertacji jest kwestia dialogu między teologią i antropologią religii rozumianej jako segment nieteologicznych badań religioznawczych. Za punkt styczny uznano refleksję nad zjawiskiem ludzkiej religijności, podejmowaną w ramach obu dyscyplin. Materiał dla rozważań stanowią wybrane aspekty twórczości amerykańskiego antropologa Bensona Salera, mianowicie: jego specyficzne podejście do konceptualizacji religii, inspirowane ideą „podobieństw rodzinnych” i teorią prototypów oraz naturalistyczne podejście do wyjaśniania genezy religii, zakorzenione w religioznawstwie kognitywnym i psychologii ewolucyjnej.

W pracy postawiono następujące pytania: 1) W jaki sposób refleksja teologiczna może odpowiedzieć na wyzwanie, które stanowią „naturalistyczne”, redukcyjne podejścia z dziedziny antropologii religii (przy czym myśl Salera potraktowana została jako przykład takiej perspektywy)?; oraz: 2) Jakie inspirację mogą z takiego spotkania wynikać dla teologii, tak w kontekście metodologii, jak i zagadnień szczegółowych? W związku z tym, celem tej dysertacji jest, po pierwsze, stworzenie ram metodologicznych dla określenia relacji obu obszarów wchodzących w dialog, po drugie, opracowanie koncepcji religijności w ujęciu Salera oraz po trzecie, wskazanie kierunków refleksji teologicznej, dotyczącej tematów szczegółowych, które można wyprowadzić z myśli Salera.

Praca składa się z trzech części. Pierwsza ma charakter kontekstualny i zawiera skrótowy opis historii refleksji nad zjawiskiem ludzkiej religijności w ramach obu dyscyplin wchodzących w dialog oraz propozycję „mostu” metodologicznego, spajającego oba obszary. Część druga stanowi opracowanie koncepcji religii zaproponowanej przez Salera, które ma za cel wydobycie wątków dla refleksji teologicznej. Trzecia część składa się z krótkiego wprowadzenia metodologicznego oraz czterech esejów poświęconych tematom szczegółowym, mianowicie: 1) ocenie problemu redukcjonizmu w badaniach nad religią z perspektywy teologicznej, 2) problemom ze stosowaniem języka w teologii, 3) kwestii pewnych uwarunkowań współczesnej refleksji teologiczno-religijnej oraz 4) propozycji zarysu – posługując się językiem Salera – „realistycznej i relewantnej” teologicznej narracji o genezie

religii, którą można zbudować, korzystając z „naturalistycznych” koncepcji ludzkiej religijności. Ostatni esej zamyka wskazanie kierunków i postawienie pytań, które mogą stanowić punkt wyjścia do dalszej refleksji teologicznej, dotyczącej teologii religii (l.p. i l.mn.) oraz możliwości zastosowania podejść z dziedziny antropologii religii w refleksji nad tradycją własną, chrześcijańską.

Dysertacja ma charakter interdyscyplinarny, niemniej jednak cała perspektywa zakorzeniona jest w metodologii teologii fundamentalnej, dla której antropologia religii stanowi specyficzny kontekst, wobec którego uprawiana jest refleksja teologiczna. W celu utrzymania autonomii obu dyscyplin, ze względu na przyjętą metodologię, *Część I* zawiera „metaperspektywę”, pozwalającą odnieść do siebie oba obszary, *Część II* ogranicza się do perspektywy nieteologicznych badań nad religią, a dopiero w *Części III* ma miejsce refleksja teologiczna w sensie ścisłym.

Tereza Huspeková CHR

Kraków, 20 kwietnia 2022 r.